

Nebezpečí na palubě.

Často to vypadá tak, že potápění a plavení se na člunu k sobě patří doslova neoddělitelně. Potápění u břehu může být úžasné, ale potápěče to neustále táhne dál od pobřeží, aby pod vodou zažili ještě větší dobrodružství.

I při nejpečlivějším plánování potápěčské výpravy s velkým důrazem na bezpečnost se snadno přehlédne nebezpečí, které číhá na povrchu. Ať jsme pasažéři (platící nebo ne) na člunu někoho jiného, nebo řídíme svůj vlastní člun, stojí za to občas si zopakovat základní bezpečnostní pravidla pro takovou situaci.

Výbava

Kdykoliv vyplouváme z domovského přístavu, musíme být dobře připraveni pro veškeré plánované i nečekané okolnosti. Předpisy Pobřežní stráže stanovují jasné požadavky na bezpečnostní výbavu, do které patří záchranné plovoucí pomůcky (PFD) pro každou osobu na palubě, vizuální signály pro nouzové situace (VDS), hasicí přístroje a prostředky vydávající varovný zvuk.

Podle těchto předpisů podléhají záchranné plovoucí pomůcky (PDF) schválení Pobřežní stráží, musí odpovídat velikosti svých nositelů, musí být v bezvadném a provozuschopném stavu a musí být rychle a snadno dostupné - NESMÍ být uloženy v nějakých umělohmotných sáčcích, zamčené v úložných skříňkách či pokryté hromadou potápěčské výstroje. Potápěči jsou sice výborně vybaveni pro přežití ve vodě, když mají na sobě potápěčskou výstroj, ale jakmile se převléknou do suchých šatů, měli by mít záchranné prostředky PFD neustále po ruce. Podle informací Pobřežní stráže dochází k 90 procent utonutí souvisejících s plavbou na člunu v mělkých vodách u břehu - většinou několik metrů od bezpečí. Z toho lze vyvodit, že použití prostředků PFD mohlo zachránit životy 80 procent obětí nehod spojených s plavbou na člunu.

Předpisy Pobřežní stráže rovněž vyžadují, aby čluny byly vybaveny vizuální signalizací pro nouzové situace (VDS). Plavidla kratší než 4,8 metrů (v USA) nemusí mít signalizaci účinnou i při denním světle, pokud jsou v provozu od východu do západu slunce. I když to není povinné, mnoho člunařů považuje tyto prostředky za důležité a mívá je s sebou. Jsou velice nápomocné pro přivolání pomoci, kdyby se člun převrhl, vysadil mu motor, nebo kdyby uvázl na mělčině/skále daleko od břehu.

I když člun není zpravidla považován za místo nějak zvlášť nebezpečné z hlediska požáru, musí být na všech člunech, kde by mohlo hrozit nebezpečí ohně od motoru či palivového systému, hasicí přístroje schválené podle předpisů Pobřežní stráže.

Tyto předpisy se vztahují na čluny s uzavřenými odděleními, jakož i na ty, kde se přenosné palivové nádrže nacházejí pod sedadly. Když si představíme, že v případě vypuknutí požáru by bylo jedinou další možností opustit loď, určitě se vyplatí mít s sebou provozuschopný hasicí přístroj (nebo dva).

Přístroje vydávající varovný zvuk se považují za zásadně důležité pro komunikaci v podmínkách ztížené viditelnosti (kvůli překážkám v cestě nebo v mlze). Tento požadavek zpravidla splňuje přenosná ruční vzduchová houkačka.

Kromě shora uvedených povinných prostředků požadovaných (a kontrolovaných) podle předpisů Pobřežní stráže existuje mnoho dalších užitečných věcí, které nás mohou dobře připravit na samostatnou plavbu i v poněkud nehostinném prostředí, nebo nám pomohou vyřešit nečekané situace, případně nás problémů předem uchránit. Sem patří např. i dostatek paliva na cestu tam i zpět plus navíc plná rezervní palivová nádrž pro případ nečekaného odklonu z plánované trasy či kvůli jiné události.

Když nastane nějaký problém, může se vždy hodit funkční čerpadlo pro odčerpání vody z podpalubí, kotva a několik základních nástrojů a náhradních dílů - to může znamenat zásadní rozdíl mezi špatným dnem a

dnem ještě mnohem horším. K tomu všemu je třeba zdůraznit, že na správně vybaveném potápěčském člunu by nemělo chybět následující: kyslík, prostředky pro první pomoc, voda a další zásoby pro přežití, pomůcky pro navigaci, komunikační prostředky a lidé, kteří s tím vším umí správně zacházet.

Umění plavby na člunu

Co se týče skutečného umění plavit se na člunu, v podstatě nic nemůže nahradit zkušenosti. Pro začátečníky a ty, kdo si chtějí doplnit své vědomosti a dovednosti, nabízejí pobřežní stráž mnoha evropských zemí, jachtařské kluby a podobné organizace různé kurzy pro bezpečnou plavbu na člunu.

Plavby bývají většinou klidné a bez problémů, ale když se přihodí něco nepříjemného, je potřeba být na takovou událost připraven. Dodržováním několika základních pravidel můžeme významně zvýšit bezpečnost svou i těch, kdo se potápějí s námi.

Bezpečnostní tipy pro plavbu člunem • Před vyplutím z přístavu se ujistěte, že plavidlo má správnou údržbu, je v něm dostatek paliva a veškerá nutná výbava je k dispozici a správně uložena.

- Svůj plán plavby vždy sdělte příteli, příbuznému nebo nějaké jiné odpovědné osobě.
- Dobře se seznamte s celým člunem, s jeho systémy a s jeho ovládním.
- Vždy si musíte být dobře vědomi své situace, t.j. kde jste, kam poplujete a jaká možná nebezpečí se mohou ve vaší oblasti vyskytovat.
- Neustále sledujte počasí a jeho možné změny.
- Musíte znát a opakovaně si procvičovat pravidla navigace.
- Dodržujte a respektujte všechny státní i federální předpisy a značky na vodě.
- Nikdy své plavidlo nepřetěžujte. Přetěžování snižuje vzdálenost mezi čarou ponoru a horní palubou, což negativně ovlivňuje výkon a zvyšuje riziko nehody. Nikdy nepřekračujte údaje uvedené na tabulce povolených limitů plavidla.

Navigace

Ať jste na moři kdekoliv, vždy musíte vědět, kde se právě nacházíte. I když moderní prostředky globálních polohových systémů (GPS) běžné navigační úkoly značně zrychlují a usnadňují, někdy se stanou vašimi nejlepšími přáteli i námořní mapa a kompas - budete-li umět s nimi zacházet. Kdo z vás nezná základy navigace pro kabotáž, stojí za to naučit se alespoň to nejzákladnější.

Začněte s námořními mapami svých "domácích vod" a pak uvažujte o absolvování kurzu pro bezpečné řízení lodi v pobřežních vodách.

Komunikace

Komunikační prostředky mají pro plavbu na otevřeném moři zásadní důležitost. Blízko u pobřeží může být pro přivolání pomoci velmi užitečný mobilní telefon, ale dále na moři už je víceméně k nepotřebě. V takové situaci je zřejmě nejlepším komunikačním prostředkem námořní rádio VHF umožňující přímý kontakt s Pobřežní stráží a jinými plavidly ve stejné oblasti. Potápěčská plavidla mají být také vybavena sirénou, kterou lze vyzvat potápěče k návratu, dojde-li k nějaké nouzové situaci.

Bez ohledu na to, zdali jsme vybaveni nějakým prostředkem umožňujícím spojení mezi plavidlem a pobřežím, předání plánu plavby nějaké odpovědné osobě na pobřeží pomůže zajistit, že v případě nehody přece jen někdo ví, kam jsme pluli a kdy můžeme být očekáváni zpět doma. Takový plán plavby musí obsahovat identifikační údaje o plavidle, cíl plavby a plánovanou trasu, jakož i očekávaný čas návratu. Jestliže se plavidlo v očekávanou dobu nevrátí, pomůže plán plavby záchráncům zahájit účinné hledání.

Změny počasí

V Nové Anglii, kde jsem vyrostl, se říká: "Když se ti počasí nelíbí, počkej chvíli, ono se změní." Při plavbách na člunu se musí změny počasí neustále sledovat a uvažovat o nich a také na ně reagovat.

Nejenže mohou ovlivnit podmínky pro potápění, mohou znamenat nebezpečí i na hladině.

Zkušení loďaři vědí, že zprávy o počasí v rádiu i rádiový kontakt mezi plavidly ve stejné oblasti nás mohou účinně varovat před měnícími se podmínkami. Pečlivě sledovat počasí se skutečně vyplatí. Sledujte změny na barometru, směr i rychlost větru a změny teploty. Sílící vítr a pokles teploty nebo barometrického tlaku může naznačovat zhoršující se povětrnostní podmínky. Co se týče vizuálního pozorování, sledujte hlavně západní směr, protože změny počasí v severních zeměpisných šířkách přicházejí od západu.

Vážným nebezpečím může být mlha, protože velice ztěžuje navigaci a odhalení nebezpečí/překážek ve směru plavby. Kdykoliv se vítr ochladí až na teplotu blízkou rosnému bodu, existuje velká pravděpodobnost, že se začne tvořit mlha. Poměrně teplý a vlhký vzduch pohybující se nad studenou vodou může vyvolat tvorbu mlhy v několika málo okamžicích.

Bouře znamenají pro čluny a jejich posádky na moři zřejmě největší nebezpečí. Blesky, krupobití a snížená viditelnost při

silných srážkách na otevřeném moři bývají provázeny i silným nárazovým větrem. Bouře vznikají, když vystoupá poměrně teplý a nestálý vzduch do dostatečné výšky. Co zpočátku vypadá jako nevinné mráčky, může se rychle změnit ve skutečně silnou a nebezpečnou bouři.

Kdykoliv vystoupá nestálý vzduch do výšky, kde je teplota těsně kolem bodu mrazu (zpravidla 3 000 až 5 000 metrů), vytvoří se krystalky ledu, které mění elektrické náboje následkem mechanických kolizí (podobně se "nabíjíme", když v zimě přijdeme z venkovního mrazu domů a šouravě přejdeme po koberci). Jakmile se začne blýskat, dospívá bouře ke svému vrcholu, zvedne se prudký vítr, spustí se liják a začnou se zvedat mořské vlny.

Kolega na palubě

Kdykoliv zkoumáme svět "tam dole", musíme mít nad sebou spolehlivý "dozor", někoho odpovědného, kdo zůstane na palubě a bude zajišťovat naši bezpečnost. Před několika lety jsme si takového člověka nahoře neponechali.

Prováděli jsme tehdy noční ponor a, když jsme se vynořili na hladinu, zjistili jsme, že náš člun i jeho osvětlené části dokonale splývají s noční oblohou a se světly vzdáleného pobřeží. Naštěstí, když jsme začali plavat směrem k pobřeží, tak jsme na člun narazili (doslova) - což nám ušetřilo zbytečnou námahu i ostudu, ale - a to by bylo mnohem horší - také ztrátu člunu. Od té doby si tu lekci dobře pamatujeme.

Dozor na palubě má hlavně sledovat počasí, obsluhovat rádio, všímat si takových věcí, jako je uvolnění a vlečení kotvy a dávat pozor, kdy a kde se vynoří potápěči na hladinu. Tento člověk by měl být vyškolen nejen na bezpečné ovládání člunu, ale i na poskytování první pomoci a řešení nehod typických pro činnost při potápění na volném moři.

Další důležitou odpovědností "partáka na palubě" je zajistit, aby nikdo nezůstal zapomenutý ve vodě. Vynikajícím nástrojem pro sledování potápěčů v akci je Identifikační systém pro potápěče DAN (DIDS = DAN Diver IDentification System), ale existují i jiné účinné možnosti - podle velikosti lodi/člunu a počtu členů posádky i skupiny potápěčů.